

جهنگى غهززه و داهاتووى پروژه ستراتيژييه كانى ئيسرائيل

03-12-2023

نووسه ره كان

ميران حسين

گورته : شهري غهزه به دهر له رهه نده مروى و سه ربازييه كانى، سه رنجى بو سه ر داهاتووى چهندين پروژه ي ستراتيزي راکيشاوه كه ئيسرائيل له هه ولى ئه وه دايه ئه نجاميان بدات يان تياندا به شدار بيت. به شيك له و پروژانه ستراتيزين بو ولاته زله يزه كانى جيهان و، ئيسرائيل پلانى داناوه به هويانه وه ببيت به هيترين ولات له روژه لاتي نيوه راست و پيگه يه كي ستراتيزي زور به هي زله جيهان دا ده سته ر بكات به لام هيشتا ديار نييه كه جهنگه كه چاره نووسى ئه و پروژانه چي لي ده كات.

شەرى غەزە بەدەر لە رەھەندە مەزبۇنى و سەربازىيەكانى، سەرنجى بۇ سەر داھاتووى چەندىن پرۇژەى ستراتىژى راکىشاوہ کە ئىسرائىل لە ھەولى ئەوہدايە ئەنجاميان بدات يان تىياندا بەشدار بىت. بەشيك لەو پرۇژانە ستراتىژىن بۇ ولاتە زلھىزەکانى جىھان و، ئىسرائىل پلانى داناوہ بەھويانەوہ بىتتە بەھىزترىن ولات لە رۇژھەلاتى نىوہراست و پىگەبەكى ستراتىژى زۇر بەھىزلە جىھان دا دەستبەر بکات بەلام ھىشتا ديار نىيە کە جەنگە کە چارەنووسى ئەو پرۇژانە چى لى دەکات.

نۆکەندى بن گۇريون

بەككە لە پرۇژە ستراتىژىيەکان کە ئىسرائىل بەنيزە جىبەجى بکات و، پلانى داناوہ کە دەريای سوور بە دەريای سپى بەستىتەوہ، بەمەش ئەم نۆکەندە دەبىتە رکابەرى نۆکەندى سويس کە زۇربەى کەشتىيەکان کە لە ئەورپاوہ کالاکانىان بۇ ئاسيا دەگوازەنەوہ بەو نۆکەندە تىپەر دەبن و بەكکە لە شوپنە ستراتىژىيەکان لە جىھان دا. نۆکەندى بن گۇريون کە ئىستا ئىسرائىلپەکان دەبانەوى جىبەجى بەکن، گرنكى زۇرى بۇ ئىسرائىل ھەيە و لە ھەمانکاتىشتا، بۇ ميسر و ئابورپىيەکەى گورزىكى کوشندەيە.

نۆکەندى بن گۇريون 292.9 کيلۆمەترە و تىچووکەى لە نىوان 15-55 مليار دۆلار دەبىت (2) وتايبەتمەندى ئەم نۆکەندە لەوہدايە کە دوو رىزەوى دەبىت و پانترە لە نۆکەندى سويس. ھەرۋەھا، لە زەوييەكى بەردەلان دروست دەكرىت کە پىويستى بە نۇژەنکردنەوہى بەردەوام نابىت، ئەمەش بەبەرورد لەگەل نۆکەندى سويس بۇ بەكارھىنان گونجاوتر دەبىت(3).

بەلام گەرەترىن لەمپەر لەبەردەم جىبەجىکردنى ئەو پرۇژەيە بوونى كەرتى غەزە و بزوتنەوہى ھەماسە. چونكە خالى بەستتەوى نۆکەندەكە بە دەريای سپى دەكەويتە باكوورى كەرتى غەزە، ومانەوہى بزوتنەوہى ھەماسە ھەرپەشەيەكى جديە بۇ سەر پرۇژەكە. جگە لەوہى ميسر بەھەموو شىوہەك دۇى جىبەجىکردنى پرۇژەكەيە.

ويئەى 1: نەخشەى رىزەوى نۆکەندى بن گۇريون

ھيلى ئابوورى ھىندستان- رۇژھەلتى نيوپراست - ئەوروپا

لە ميانى كۆپۈنەنەسى ولتاتان و ئەندامانى جى 20 (G 20) كە لە مانگى نۆى 2023 لە ھىندستان بەرپۆھەچو، ھەرىكە لە جۇ بايدىن سەرۈكى ئەمىرىكا، نارىندرا مۇدى سەرۈكۈھەزىرانى ھىندستان و محەمەد بن سەلمان، جىنشىنى عەرەبىستانى سەئۇدى واژۇيان لەسەر پىرۇژەى ھيلى ئابوورى ھىند - رۇژھەلتى نيوپراست - ئەوروپا كىرد. پىرۇژەكە بە بە IMEEC ناسراوھ كە كورتكراوھى (India - Middle East Europe Economic Corridor) وھكو لە وىنەى خوارەوھە ھاتوھە.

ئەم پىرۇژەى ولتاتى ھىندستان بە ئىمارات و عەرەبىستانى سەئۇدى و ئوردن و ئىسرائىل دەبەستىتەوھە و، بەندەرى حەيفى ئىسرائىلىش بە ئەوروپا دەبەستىتەوھە و مەبەستى لى، ئالوگۇرى بازىرگانىھ لە نىوان ئاسيا و ئەوروپا و ئەفرىقا لە رىگى تۇرپىك لە ھيلى ئاسىن و بەندەر و ھيلى دەريايەوھە(4) . ئەمە رىكابەرى پىرۇژەى ئاورىشىمى نويىھە كە چىن بە ئەوروپاوھە دەبەستىتەوھە، و ئامانجى سەرەكى لىدانە لە پىرۇژەكەى چىن كە بە ئەوروپاى دەبەستىتەوھە و بە پاكىستان و ئىران و سوريادا تىپەر دەبىت. ھىرشەكانى بىزوتنەوھى حەماس بۇ سەر ئىسرائىل و سەر شارى حەيفا گومان دەخاتە سەر جىبەجىكردى ئەو پىرۇژەىھە و مەترسىھە لەسەر جىبەجىكردىن دىروست دەكات.

وینەى 2: نەخشەى نويى بەستىتەوھى ھىندستان - رۇژھەلتى نيوپراست و ئەوروپا بەبەكەوھە

سەرچاوھە: www.impriindia.com/insights/path-leads-europe-imec-update/ 2-12-2023

كەرتى غەرزە و گازى سروشتى

ھاوكات لەگەل گۇرپانكارى كەشووھەوا لە جىھان دا و كارىگەرى نىگەتىفەكانى لەسەر جىھان بە گىشتى و ھەولنى دەولتە پىشكەوتووھەكان بۇ كەمكردنەوھى بەكارھىننى سەرچاوھەكانى وزەى وھكو خەلوز و نەوتى خا و لە جىھان دا، ھەولەكانىان بۇ گەران بەدواى سەرچاوھى وزەى پاك لە جىھان دا بەردەوامە، و بەكىك لە بىزاردەكانى بەردەم ولاتە پىشكەوتووھەكان گازى سروشتىھە، ئەمەش بووھتەھۆى زىادبوونى بايخ و بەھای گازى سروشتى لە جىھان دا .

ھاوكات لەگەل زىادبوونى بايخى گازى سروشتى لە جىھان، ئىسرائىل بەھاوبەشى لەگەل قوبرس گەورەترىن كىلگەى گازى سروشتى لە رۇژھەلتى دەرياي نيوپراست دۇزىھەوھە. بەنيازىشە بەھەماھەنگى لەگەل يۇنان، ھىللىكى گواستىتەوھى گازى سروشتى لە دەرياي نيوپراستەوھە بەرەو ئەوروپا دروستىكات بەناوى مىد ئىست. بەمەش ئىسرائىل دەبىتە بەكىك لە ولاتە بەرھەمھىنەرەكانى گازى سروشتى لە جىھان و سەرچاوھى دابىنكردىن گاز دەبىت بۇ ئەوروپا(5).

ھەربۇيەش ئەوھى تايبەتە بە كەرتى غەرزە و پىرۇژەى گازى سروشتى رۇژھەلتى دەرياي نيوپراست دوو لاپەنە:

يەكەم - جېبەجېكردىنى ئەو پىرۇژەيە مەترسى لەسەرە بەھۇي ئەوھى كە ئەو كېلگە گازىيانەي ئىسرائىل و قوبرس كەمتر لە 500 كىلۇمەتر لە كەرتى غەزەوہ دوورن، بەمەش دابىنكردىنى ئاسايشى پىرۇژەكە لە داھاتوودا وەكوو كېشەيەك دەردەكەوېت.

دووم - كەرتى غەزە خاوەنى كېلگەي (غەزە مارين)ە كە يەككە لە كېلگە گازىيە گەورەكانى لە رۇژەلانى دەرياي سېي، و نىكەي 30 كىلۇمەتر لە كەنارەكانى كەرتى غەزەوہ دوورە، و بى 1,1 ترىليۇن پى سىجا گازى سىروشتى تىدايە(6) و كۇنترۇلكردنى لە لايەنى ئىسرائىلەوہ واتا فراوانكردن و بەھيژكردىنى پىنگەي ئىسرائىل لە بواري گازى سىروشتى .

پىرۇژەي شارى نىوم

لەروويەكى دىكەوہ، ھىرشەكانى حەماس و جەنگى غەزە ھاوكات بوون لەگەل ھەولەكانى ئىسرائىل بو كرانەوہ و ئاسايىكردەوہي پەيوەندىيەكانى لەگەل وئانە عەرەبىيەكان، و گەپشە ئاستى دروستكردىنى پەيوەندى دىبلۇماسى لەگەل ئىمارات و بەحرەين (7) و دروستبوونى پەيوەندى ئابوورپى نافەرمى لەگەل چەندىن وئانە دىكەي وەكوو عەرەبىستانى سەودى و قەتەر. ژمارەيەك بەرپىسى ئىسرائىل و سەودى بە ئاشكرا باسى ھەولەكانى پەرهپىدانى پەيوەندىيەكانى نىوان ھەردوو لايان كىردوہ (8).

پىرۇژەي نىوم بەككە لە پىرۇژە سىتراتىيەكان كە عەرەبىستانى سەودى بەنيازە جىبەجىيىكات و دەكەوېتە باكوورى خۇرئاواي عەرەبىستانى سەودى، لەسەر سىنوورى ئەو وئانە لەگەل ئىسرائىل و مىسر و ئوردن لە باكوورى خۇرھەلانى ئەو وئانە لەسەر دەرياي سوور. رووبەرەكەي 26,500 كىلۇمەتر چوارگۇشەيە و لە سالى 2030 تەواو دەبىت و تىچووكەي 500 مىليار دۇلارە (9).

سەرچاوەكان

1- arabic.cnn.com/middle-east/article/2023/11/23/netanyahu-says-israel-hopes-to-get-first-group-of-hostages

2- /frontierindia.com/all-you-should-know-about-the-israeli-ben-gurion-canal-project

3- /www.reuters.com/world/africa/suez-canal-annual-revenue-hits-record-94-bln-chairman-2023-06-21

4- المعهد الدولى للدراسات الايرانيه، الممر التجارى العالمى الهندى-الشرق اوسكى-الاوروبى.. الفرص والتحديات، 2023، لاپەرە 5

5- ميران حسين ، جيوبولتيكى الكافه والصراع على الكاز الكبيعى فى العالم - كؤنفرانسى زانكؤى موستنه سريه ، 2022، لاپەرە 458

6- د. احمد السلگان ، "غزە مارين".. هل يُصلح الكاز ما أفسده الاحتلال فى فلسگين؟ المركز المصرى للفكر والدراسات الاستراتيجيه،
/https://ecss.com.eg/author/ahmed-saoltan

- 7

www.reuters.com/article/us-israel-emirates-trump/with-trumps-help-israel-and-the-united-arab-emirates-reach-historic-deal-to-normalize-relations-idUSKCN25926W

8- https://www.bbc.com/arabic/articles/ce7wr7wl6xlo

9- NEOM_FAQS_ARABIC.pdf